

Володимирець

Засноване – 1570

Статус - із 1957 року

Площа - 60,13 км²

Географічні координати - 51°25'15" пн. ш. 26°08'42" сх. д. / 51.420833° пн. ш. 26.145° сх. д. (G)
Координати: 51°25'15" пн. ш. 26°08'42" сх. д. / 51.420833° пн. ш. 26.145° сх. д. (G)

Поштовий індекс - 34300

Телефонний код - +380 3634

Володимирець (пол. *Włodzimierzec*) — селище міського типу, центр Володимирецького району Рівненської області розташоване у межиріччі Стиру й Горині, за 100 км від Рівного, з яким зв'язане автомобільним шляхом. До залізничної станції Антонівка — 18 км.

Історія

Час виникнення Володимирця і досі залишається невідомим. Місцеві перекази говорять, що поселення, нібито, заснував промисловець Володимирко, котрий володів руднями, в яких плавили метал з місцевих болотних руд, хоча ця версія, мабуть, має досить пізне походження. На території селища збереглися залишки давньоруського городища. У поборовому реєстрі Луцького повіту за 1570 рік містечко згадується як «давнє поселення». На той час воно було власністю Івана Кірдея-Мнішинського, пізніше переходить до Чорторийських, які згодом за 400 тис. злотих продали його воеводі Казиміру Пацу. А в першій половині XVII ст. ним володіють вже Четвертинські. В середині століття в містечку вже налічувалося 220 димів. Для захисту населення під час воєнних дій у Володимирці було споруджено оборонний замок.

Волинська родина князів [Четвертинських](#) відіграла значну роль у розбудові Володимирця. Багато представників цього княжого роду зберегли батьківську віру й активно боролися проти полонізації та окатоличення. Серед них варто згадати Стефана Яковича Четвертинського, лідера православно-консервативного угруповання української знаті, приятеля гетьмана [Петра Сагайдачного](#), непримиренного противника єзуїтів. Завдяки старанням його сина князя Стефана Стефановича їхнє спадкове містечко Володимирець отримало 4 червня 1667 року королівський привілей на самоврядування за магдебурзьким правом та низку пільг. Містечко тоді стояло пустою, оскільки мешканці, як зазначено в документі, «через заворушення теперішніх часів» порозбігалися. Щоб відродити економічне життя та привабити нових поселенців, володимирецьких міщан було звільнено на 12 років від сплати чиншів, податків, контрибуцій, жовнірських постоїв та інших повинностей. Місто виводилося з-під юрисдикції воевод, каштелянів, підкоморіїв, старост та інших королівських урядників, а в усіх своїх справах міщани мали судитися перед війтом або власником міста за «артикулами» магдебурзького права.

Дозволялося також проводити у Володимирці щороку 3 ярмарки: «один на свято грецьке (тобто — православне. — авт.) Нового Року, себто свято св. Василя — на п'ять тижнів, другий — на свято грецьке Вознесіння Господнього — на три тижні, а третій — на Воскресіння Пречистої Діви Марії — на шість тижнів»; та щотижневі торги у неділю та п'ятницю. Тому, крім землеробства, населення його займалося ремісництвом і торгівлею. Торгувати сюди приїздили купці з Луцька, Рафалівки, Пінська, Острога, Клевани. Про широкі торговельні зв'язки Володимирця свідчать виявлені знахідки різних монет XVI—XVII століть.

У Володимирці у XVII столітті було велике для свого часу залізобне підприємство, яке постачалося рудою з села Рудки та інших навколишніх сіл. Виплавили її на деревному вугіллі. Завдяки цьому тут розвинувся досить рідкісний ливарський промисел — виготовлення дзвонів. Правда, згодом, з поступовим занепадом містечка, це ремесло забулося.

Під час визвольної війни українського народу 1648—1654 рр. населення Володимирця брало участь у селянських заворушеннях. У жовтні 1654 року містечко й замок Володимирець займали українські козацькі полки і російські війська.

За Андрусівським перемир'ям між Річчю Посполитою і Московським царством Володимирець залишився за Польщею. На початку 1705 року у ньому створюється католицька парафія Луцького деканату.

Соціальний і національний гніт, свавілля польської шляхти призводили до занепаду містечка. За сто років кількість будинків у ньому зменшилась наполовину, у 1775 році їх налічувалося всього 118. Населення виїжджало в інші міста, шукаючи собі заробітку на прожиття.

З 1795 року Володимирець входив до Луцького повіту Волинської губернії Росії. Населення займалося землеробством, ремеслами й торгівлею. 1847 року під час інвентарної реформи на Волині до маєтку поміщика Ф. Красицького у Володимирці приписано 575 кріпаків.

Не здійснилися сподівання селян Володимирця одержати землю і позбутися злиднів за реформою 1861 року. У Володимирці реформу проведено лише через 9 років. Викупу підлягало 1187 десятин землі, більшість якої становили луки, вигони та непридатні до обробітку ділянки.

На кінець XIX ст. у Володимирці була церква, костел, 2 синагоги, 149 будинків і проживало 1083 мешканці. Ще зберігалися сліди замку та валів. Відбувалися щорічно 4 ярмарки. В другій половині XIX і на початку XX ст. у Володимирці з'являються невеликі підприємства. З 1870 року працював винокурний завод. Згодом повітове земство відкрило невелику черепичну майстерню. Працювали селяни й на лісорозробках — цьому сприяла прокладена напередодні Першої Світової війни вузькоколійна залізниця Антонівка — Хіночі, яка проходила поблизу Володимирця. Праця на цих підприємствах була виснажливою, заробітки мізерні. Володимирець залишався глухим містечком — у 1911 році тут налічувалось 158 дворів. Його жителі все більше страждали від малоземелля. 1913 року поміщику Красицькому належало близько 10 тис. десятин землі, тимчасом 245 селянським господарствам Володимирця і прилеглих хуторів належало лише 1187 десятин сільськогосподарських угідь, включаючи вигони і непридатні землі.

Низьким був рівень охорони здоров'я. Лише в 1913 році земство побудувало у Володимирці невеличку лікарню на 10 ліжок. Було тут ще два приватні лікарі, до яких трудяще населення зверталось рідко через високу плату за обслуговування.

Більшість жителів містечка не знала грамоти. Першу парафіяльну школу відкрито у Володимирці 1874 року. 1908 року її перетворили на двокласне народне училище. В 1914 році його закінчило лише 11 дітей. Був тут ще один клас для дорослих, його відвідувало кілька десятків чоловік. Але переважна більшість населення залишалась неписьменною.

Перша Світова війна лягла важким тягарем на трудящі маси. Багато чоловіків з містечка мобілізували на фронт, де більшість з них загинула. Зростали податки, різні повинності. Все це викликало незадоволення існуючими порядками.

В 1917—1920 рр. Володимирець, як і вся Україна, був ареною класової боротьби, боротьби різних політичних сил та військового протистояння.

Після підписання Ризького миру урядами більшовицької Росії і Польщі Володимирець майже на два десятиліття опинився під владою Польщі. За роки польської адміністрації ніяких змін на краще в економічному і соціальному становищі Володимирця не відбулося. Містечко перебувало у повній залежності від поміщиків, орендаря та старости. Ніяких змін у благоустрої теж не сталося. Понад три чверті будівель становили дерев'яні хати, вкриті соломомою. В них жили малоземельні селяни, панські наймити, дрібні кустарі й крамарі. Єдиним промисловим підприємством залишався невеликий винокурний завод. Соціальне гноблення доповнювалося національними утисками. Українська культура переслідувалася. Трудящі Володимирця фактично були позбавлені можливості здобувати освіту. Щорічно більшість дітей шкільного віку лишалася поза школою. Хоча населення в основному становили українці, викладання в школі здійснювалося польською мовою.

Важко було трудівникові знайти роботу. Біднота, шукаючи порятунку від злиднів, мусила емігрувати в пошуках кращої долі в Америку. До 1939 року з Володимирця емігрувало понад 30 родин.

В 1936 році у Володимирці відбувся селянський страйк, який охопив і навколишні села. Селяни вимагали від поміщиків і орендаря підвищення оплати праці, скасування відробітку на пана, який досяг трьох днів на тиждень, зниження ринкових зборів, цін на промислові товари. Страйкуючі висунули також ряд політичних вимог, зокрема наполягали передати панську землю селянам, навчати дітей рідною мовою тощо. Страйк

тривав більше трьох місяців (липень-вересень) і завершився поступками панів, які були змушені задовольнити частину економічних вимог селян.

Після об'єднання в 1939 році західноукраїнських земель з Радянською Україною та утворенням районів у тодішній Рівенській області, Володимирець став районним центром і був віднесений до категорії сіл.

Друга Світова війна завдала Володимирцю важких втрат. Вже 3 липня 1941 року містечко було зайняте німецькими військами. За період окупації гітлерівці розстріляли у Володимирці близько двох тисяч чоловік, спалили і зруйнували десятки будинків, десятки юнаків і дівчат вивезли на примусові роботи в Німеччину. 12 січня 1944 року Володимирець був звільнений від німецьких окупантів частинами 1-го Українського фронту.

У післявоєнний період Володимирець відбудовувався і розвивався відповідно до свого статусу районного центру сільськогосподарського регіону Радянської України.

Пам'ятник полеглим в боях за батьківщину

У 1957 році Володимирець був віднесений до категорії селищ міського типу.

Символіка

Прапор Володимирця

Герб Володимирця

2 жовтня 1997 року Володимирецька селищна рада своїм рішенням затвердила сучасний герб і прапор Володимирця.

Герб: у синьому полі щита срібний півмісяць ріжками вниз, у нього встромлено зверху два золоті мечі, вгорі — золотий дзвін, внизу золота 6-променева зірка; щит увінчує срібна міська корона.

Прапор: квадратне жовте полотнище, від древка до середини вільного краю йде синій клин, на якому білий півмісяць ріжками вниз, у нього встромлено зверху два жовті мечі, вгорі — жовтий дзвін, внизу — жовта 6-променева зірка.

У цих символах підкреслюється роль князів Четвертинских у розвитку Володимирця (гілка роду Четвертинських, котра володіла цим містечком, використовувала герб із зображенням півмісяця ріжками вниз, у якого встромлено два мечі, знизу — 6-променева зірка), його значення як укріпленого поселення та вказується на характерний місцевий промисел (дзвін є символом пильності та оборони від ворогів, а також означає давнє ливарне ремесло).

Історико-культурна спадщина

Свято - Успенський храм смт. Володимирець — головна духовна святиня краю.

В 1894 році на місці згорівшої церкви Святого Василя Великого був зведений Свято-Успенський двопрестольний храм.

Коли дивитись на нашу святу церкву — на душі стає легко і спокійно. Більш як століття промайнуло над нею, скільки бур і вітровіїв пронеслось над куполами, а вона все так же привітно сяє куполами та вабить до себе голубизною віконниць і несе Боже благословення та мир у людські душі. А старі клени та липи піднялись до самої дзвіниці, ніби захищаючи її від злого ока та нещадних буревіїв. Бережуть вони у своїх кронах і немеркнуче минуле, яке нашіптують нам тремтливі листочки

В архівах зберігається історична довідка, датована 1918 роком: “Владимирец, 4-го округа. Реки нет. Растительность низменная, окруженная лесом. Храм деревянный, двухпрестольный, построен в 1894 году. Вместительный, украшен благолепно. Главный престол Успенский и предельный Покровский. Двух верст от церкви, в лесу у источника, была часовня, где свершались молебные действия. Часовня сгорела.

Прихожан 3220 душ. Притом числится священник, псаломщик и просфорня. Причковые строения в 1\4 версты от церкви, построены на казенные деньги в 1896 году. Дом священника всепоместительный, но ветхий. Надворные постройки требуют ремонта. Дом и подворные постройки для псаломщика сгорели в 1912 году. Есть фруктовый сад и огород...»

Не так давно, в старих церковних паперах, було знайдено зошит, старий пожовклий від часу, зшитий льняними нитками, пронумерований і прошнурований (без обкладинки і без закінчення), так звану церковну “Книгу о расходе денег по церкви Василевской местечка Владимирец”. Характерним розмашистим почерком там іде розклад по роках усіх витрат, що йшли на церкву. Починається це своєрідне літочислення 1859 роком.

Статистика досить цікава - враховувалась кожна копійка, розрахунок ішов кожного місяця. Останній запис зроблено 1874 роком. А починаючи з 1875 (тобто на 20 років раніше ніж ми знали) починається видаток коштів по нинішній Свято-Успенській церкві. Тобто, має вона нині 132 роки а не 12. Вік, як бачимо, досить поважний. Кожна така своєрідна відомість підписана приходським священником Сергієм Сухозанетом, церковним старостою Микитою Забеліним і завізована Благочинним священником Іоанном Метельським.

Досягши похилого віку, Сергій Сухозанет передає приход своєму синові Павлу, а вже в наші часи (володимирчани це пам'ятають) настоятелем храму став Анатолій Володимирович Новіков.

До речі, він - зять Павла Сергійовича: був одружений на його доньці Наталії, котра вчителювала у

місцевій школі; син Сухозанета Сергій загинув у Велику Вітчизняну на фронті. Прах отця Павла покоїться тут, біля церкви, - поруч з онуком Богданом, сином Наталії.

А пам'ять про наших попередників – освічених, інтелігентних людей живе в народі. І церква живе, працює, посилає людям свої благодаті. Головний престол її освячений в честь Успіння Божої Матері, другий, в північному крилі, - в пам'ять Покрови Пресвятої Богородиці. Внутрішній розпис вперше реставровано в 1978 році.

Храм дерев'яний, хрестоподібний, однокупольний, з п'ятьма главами (символічно: Ісус Христос і чотири євангелісти). Дзвіниця має сім дзвонів

Далі у храмі, ось уже 30 років, служить митрофорний протоієрей Петро Коваль. Обрав він дорогу до храму і став на службу Господу у час, коли з релігією йшла запекла боротьба, коли руйнували і розбирали на дрова церкви, а всіх, хто вірив у Бога, привселюдно висміювали. Вступивши на навчання в Одеську духовну семінарію, він став першим в районі священником із місцевого населення. Його стопами пішов двоюрідний брат Мефодій, який на даний час є настоятелем Свято-Миколаївського храму в с. Городець.

Сьогодні не перелічити “воїнів Христових”, які родом із нашого краю. Встали вони і борються за християнство, за чистоту душ і помислів наших.

За довголітню службу на Божій ниві священника Петра Ковалья було нагороджено грамотою та орденом Святого Володимира третього ступеня.

Палац Красицьких

Тут мешкали тільки поляки та євреї, — розповідає директор місцевого краєзнавчого музею Володимир Савонік. — Свого часу вони прийняли закон, який передбачав, що для зведення нового будинку у Володимирці потрібен дозвіл майбутніх сусідів. Звичайно, що поляк і євреї не давали дозволу українцеві будуватися. Тому навколо Володимирця розташувалося 16 хуторів, на яких і жили українці.

Перше місце у списку історичних пам'яток Володимирця — палац Красицьких.

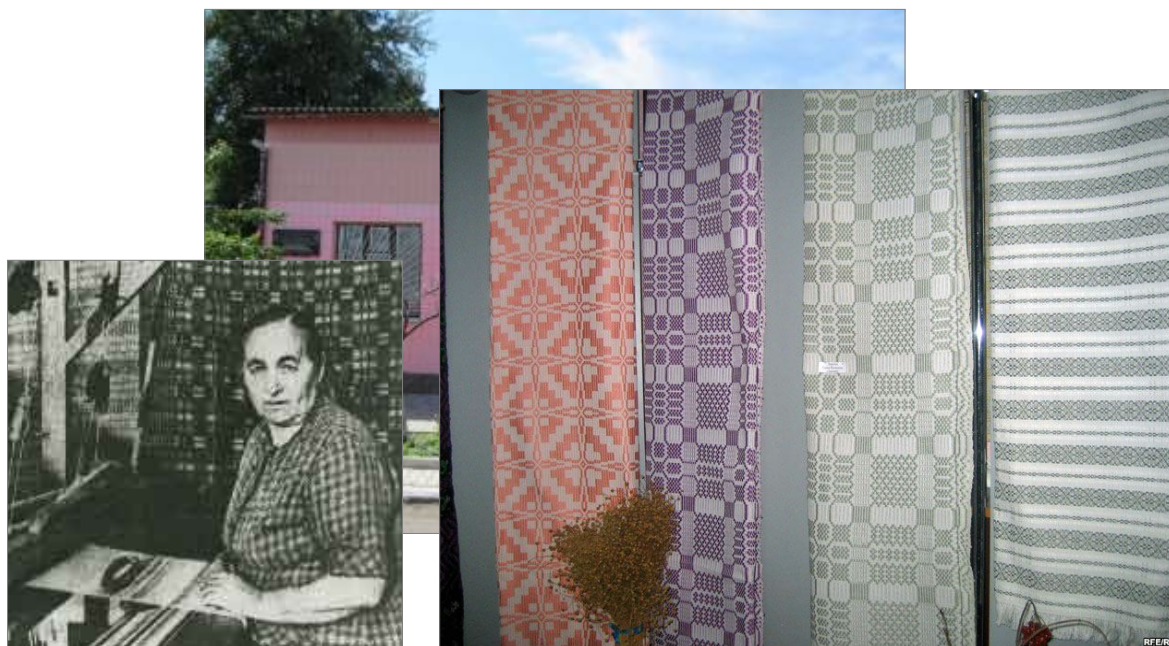
— Палац польського пана Фердинанда Красицького був збудований у 1827 році, — розповідає п.Володимир. — Парк навкруги палацу був знаменитим рідкісними породами дерев, наприклад, європейськими акаціями. На територію парку не пускали нікого, а стежки тут були настільки широкими, що по них прогулювалися каретами. На початку ХХ століття його викупила бельгійська родина де Пурбе, якій він і належав до 1939 року. Маєток не був зруйнований радянською владою тільки тому, що це приміщення вирішили використати під сиротинець. Тут же розміщувався відділ комуністичної пропаганди — до цих пір на стінах маєтку висять плакати з гаслами на кшталт «Ленин завжди живою». З 2002 по 2008 рік тут була православна церква, тому й досі зберігся хрест. Коли церква перейшла в окреме приміщення, маєток закрили, обмеживши доступ всередину. Тепер тут безлад і брудно. На те, щоб привести його в належний стан, потрібно три мільйони гривень. Цей маєток — єдиний на все Полісся, який зберігся, чим і унікальний.

Поблизу маєтку розташувалася мальовнича водойма з островом посередині. Місцеві мешканці називають її басейном, оскільки створена вона штучно. Краєзнавець розповів легенду, пов'язану з її виникненням:

— Пан Фердинанд Красицький, розповідали, був дуже жорстоким і вередливим. Якось одна з кріпачок взяла без дозволу хліб, щоб погодувати своїх дітей. Пану про це розповіли, і він послав за нею охорону. Втікаючи від охоронців, жінка побігла через болото, розташоване поблизу палацу. Заблукала, потрапила в трясовину і загинула. З того часу почали ходити чутки, що бачили її привид на болоті. Буцімто вона ходить і гукає пана, щоб забрати його із собою. Пан злякався і вирішив осушити це болото. Кріпаки почали осушування і дійшли до острівця землі серед болота, який мали розкопати. Проте не встигли — прийшла радянська влада. Так і залишився цей острів посеред водойми. А привида кріпачки тут більше не бачили.

У цьому басейні можна купатися — вода в ньому чиста, оскільки оновлюється з джерела.

Є у Володимирці і районний краєзнавчий музей, в якому серед усіх інших є дві унікальні експозиції: фотографії Володимирця довоєнного періоду і виставка робіт відомої ткалі.

— *Фотографії передав нам син колишнього жителя Володимирця, професійного фотографа Фельдмана, який виїхав до США, — розповідає Володимир Савонік. - Ми сформували з них експозицію, якої ви не побачите більше ніде. Також у музеї представлено роботи Ганни Леончук — відомої на весь колишній СРСР ткалі родом із села Каноничі нашого району. Вона виграла багато різних змагань серед народних умільців, мала багато нагород. Про неї друкували видання різних країн. У музеях Болгарії, Польщі, Росії, Білорусі, Румунії зберігаються подаровані нею роботи. У Володимирецькому музеї, окрім інших робіт майстрині, є пояси ручної роботи, виконані в її унікальній техніці з використанням фарб природного походження, наприклад, зелена виготовлялася з потовченої трави.*

Рішенням обласної ради від 17 серпня 2007 року № 395, з метою відзначення кращих майстрів народної творчості, фольклористів, етнографів, збирачів-ентузіастів, фольклорних колективів, які своєю діяльністю сприяють виявленню, фіксації, збереженню та популяризації етнокультурної спадщини затверджено положення про обласну премію імені Ганни Леончук за збереження та охорону нематеріальної культурної спадщини

Обласна премія імені Ганни Леончук за збереження та охорону нематеріальної культурної спадщини (далі - премія) присуджується щороку фольклористам, етнографам, дослідникам, науковцям, збирачам - ентузіастам, фольклорним колективам, окремим виконавцям народних пісень і музики (вокалістам, інструменталістам), народним умільцям (далі - претенденти), які своєю діяльністю сприяють виявленню, фіксації, збереженню та популяризації етнокультурної спадщини та регіональних особливостей українського народу.

Премія присуджується до дня народження Ганни Йосипівни Леончук - першого заслуженого майстра народної творчості України на Рівненщині

На початку 19 століття знаходимо в історичних джерелах прізвище Красицьких, які володіли місцевим маєтком. Саме тоді у містечку розпочалося будівництво костелу та панського палацу. Відомо, що костел Матері Божої Остробрамської був побудований у 1810 році. А в якому саме році збудували панський палац, - історичні джерела не вказують. Можна припустити, що він з'явився першим, адже, виходячи з логічних міркувань, поміщику слід було збудувати собі житло, а вже потім релігійний храм. Це була гарна архітектурна споруда, і збудована вона була не лише для польського населення Володимирця, а й навколишніх польських колоній. Костел діяв аж до німецької окупації.

Після війни тут розмістилась база райспоживспілки. В 1966 році за рішенням районної влади його підірвали незважаючи на те, що ця історична пам'ятка була окрасою містечка і охоронялася державою.

Володимирець сьогодні:

Пам'ятник Тарасу Григоровичу Шевченку.

Площа Незалежності

Улюблене місце дітлахів ...ставок.

Культура

Районный будинок культуры

Хор РБК

Відкритий регіональний Етно-тур-фест „Бурштиновий шлях” дарує Вам чудову можливість три дні поспіль насолоджуватися живописним поліським пейзажем, пізнати автентичний побут тутешніх жителів, скуштувати традиційні українські страви, взяти участь в туристично-спортивних акціях.

Зокрема, гостям фестивалю демонстрували поліський фольклор і майстер-класи, пропонували лісові прогулянки та екскурсії найдовшою в Європі діючою вузькоколійкою, пригощали стравами та напоями за автентичними рецептами, дивували сувенірами та прикрасами із сонячного каменю. Бурштиновим скарбом наповнили вагончик вузькоколійки, який був і музеєм, і крамницею водночас.

Цьогорічним оригінальним доповненням стала вишита карта Володимирецького району. Над нею впродовж двох місяців працювали 36 місцевих майстринь. Кожна вишивала своє село. Потому різні частини зшили до купи. Що не вмістила вишивана мапа району - доповнили колоритні курені, які презентували автентику кожної сільради Володимиреччини. А показати на Поліссі й справді є що, оскільки місцеві жителі донині зберігають традиції.

Література:

1. Володимиреччина: Минуле, сучасне, майбутнє.- Володимирець, районна рада, 2008- 10 с.
2. Володимирецькій район// Рівненщина туристична.-К., 2007.С.: 54 – 64
3. Історія міст і сіл УРСР: Рівненська область: в 2 6 т.- К.: Головред УРЕ, 1973.- 650 с.

С.147. Про Володимирецькій район.

4. Кидрук І. Обрії райцентру// Вісті Рівненщини.- 2005.- 7 січня.

5. Рівненщина : Фотоальбом.- Рівне, 1997.

6. Хутка Є. Святкує Стара Осада: Храмове свято// Володимирецькій вісник, 2008.- № 36.- с. 3.

<http://format.ua/index.php?go=News&in=view&id=3624>

